

მოსკოვში მომივიდა იმ წაშლ, როდესაც ფეხი შემოვიდა ჩემს ხალსა, მაგრამ დიღის წინდგანევი ძვირფასი სამკაულისა; მე და სულითა და გულით ვუძღვნი მადლობას ძველ საბატო ქალაქს და ეკვი არა გვაქვს, ჩემი იგი მზრავლელ ევედრება უფალს ჩვენის საყვარელ ხელმწიფის განკურნებას. ღმერთი იყოს ჩვენი შემწევი!

ბოლშევიკი 11 ოქტომბერს საღამოს 7 საათზე: ხელმწიფე იმპერატორს ამ დღის განმავლობაში ხშირად სთქვამდა და ხეული ოდნურ ეხუთებოდა; მაღა გუშინდელზედ უფროსი ჰქონდა.

ახალი ამბავი

* 12 ოქტომბერს, დღის 11 საათზედ ტფილისის სათავად-ახანუკო სასწავლებელში გარდახდებულ იქნა პარაკლისი მუსხიშვილი ხელმწიფე იმპერატორის განკურნების სავერებლად. პარაკლისი, მოსწავლეების და მასწავლებლების გარდა დაესწარნ ტფილისის გუბერნიის თავად-ახანუკოა წინამძღოლი, თავად კონსტანტინე ბაგრატიონ-მუხომბატონიშვილი, გამგე კომიტეტის, წევრნი და მისწავლეთა მშობლები.

* ტფილისში არსდება ახალი საზოგადოება, რომელსაც აზრად აქვს შემოიღოს ვარჯიშობა და შუქობით. რამდენამდე ამ გვარ ვარჯიშობის მოყვარეთ მიმართეს ტფილისის პირველ კლასიკურ გიმნაზიის დირექტორს და სთხოვეს ამ ვარჯიშობისათვის გიმნაზიის საგიმნატიკო დარბაზი დაეკეთებინათ. დირექტორი მარკოვი დასთანხმდა და ამჟამად ვარჯიშობის მოყვარენი კვირაში ორჯერ

მოსწენებულს სამს სიტყვაში უნდა იხატებოდეს. არც ეს მომსალია აზრად. კიდევ და კიდევ ემთხვევა, რომ მე მოვიყვანე აზრი ორის ესტეტკურის თეორიის წარმომადგენლებსა მხოლოდ, არც ერთი ამ მიმართევი საფუძვლიანად და ემთხვევა, თუ რამდენიმე საფუძვლიანად მიმიჩნევი ისევ ის, რომლის მაღარებულადც ბ. ფურცელაძე თავის თავს ხაღის. რაიცა შეგებმა მას, რომ ეთომ მე პამფლეტებიდან შესესხებინოს ორიოდ სიტყვა ბ. ფურცელაძის შესახებ, ეს ასეც რომ იყოს, აქ არაეთიარის დანაშაული არ არის. ჩემს წერილს ჰქონდა სანდო „მოამბის“ სიტყვაკაზმის მწერლობაზედ, რომელნიმე აზრის წარმოთქმა. თუ მე მოსწენებულს მწერლობის შესახებ მომხსენიდა ასეთი შეცდომა, მაშინ მართლა დასჯის ღირსი ვიქნებოდი. არა ნაკლებ დასჯის ღირსი ვიქნებოდი, რომ შეგებოდი ბ. ან. ფურცელაძის ესტეტკურ თეორიებს, ან მისს თხზულებებს და მაშინ მომხსენიდა ასეთი შეცდომა. აქ-აქ ამ შეცდომას არაერთი მწიგნობრობა არა აქვს, მით უმეტეს, რომ თეთი ბ. ფურცელაძეც არ უარსკოფს, რომ იგი „გონების“ თუ გუნებათ კუთხის საზრდოს თხოულობდა“ (რ. იფრაია * № 202). რადგან ამას ისეთი გამოჩენილი მწერლებიც კი თხოულობდნენ, როგორც პრუდომინი და ბელინსკია. მერე მე-კი ესტეტი

(ორშაბათსა და ხუთშაბათობით, ს. ლამოს 7 საათზე) იკრიბებინა ხოლმე გიმნაზიის ზემოსწავლებელ დარბაზში სავერჯიშობა. ეს ამბავი მით არის სასიამოვნო, რომ როგორც ყველამ კარგად იცის, დაშნით ვარჯიშობა მეტად სასარგებლოა ადამიანის ჯანმრთელობისათვის. ვარჯიშობის მსურველთა შეუღლიანი პირდაპირ მივიღენ პირველ გიმნაზიის საგიმნატიკო დარბაზში.

* ხელმწიფე იმპერატორის განკურნების სავერებლად გუშინ პარაკლისი გადინდეს სახელმწიფო თეატრში, კაცისის რკინის გზის მმართველობაში, ტფილისის სასამართლოებში და სხვ. ამის გარდა, გუშინ საერო სასწავლებლის დირექტორმა მისწერა საერო სკოლების ზედამხედველებს, ესლავე პარაკლისები გაეღიხადეთ ხელმწიფე იმპერატორის განკურნების სავერებლად.

* ოფიციალური ცნობებიდან სჩანს, რომ სამშაობს, 11 ოქტომბერს, ხოლმით ავად გამხდარა კიდევ ორი კაცი მეფურაფუნ სერო „შაპოლიანი, რიყხედ და ქვრივი მამა იმპერატორისა. ორივე ავადმყოფები მიხეილის საავადმყოფოში გაგზავნეს. თეოდორე შარშაიშვილი, რომელიც ორშაბათს ვახდა ავად ხოლმით, უკვე გარდაიცვალა.

* გუშინ ტფილისის სასამართლო ინსპექტორმა ბ. მ. სტეფანოვიმა ქალაქის გამგეობას წარუდგინა ხარჯთ აღრიცხვა 1895 წლისა ქალაქის სამკურნალობისა და ექიმებისა.

* იმ კრებულმა, რომელიც ტფილისში საერო ლექციებს ჰკითხავდნენ ხოლმე, რვა ოქტომბერს მოიყვანა თავი და მოლაპარაკება ჰქონდა ამის შესახებ, როგორ გაეაუქმებინათ, ეს საქმე ისე რომ ლექციებს

არ თხოულობენ, ან გაეცემათ, რატომ თხოულობთ ამისა-თქო? მე მხოლოდ ისა ვსთქვი, რომ ეს უკიდურესობა არის, სიტყვა-კაზმული მწერლობა არ არის სიტყვა-კაზმული, თუ მწვენიერი ფორმაც არა აქვს და მწვენიერი ზნეობრივი შინაარსისა-თქო.

ბ. ფურცელაძეს პისარევისა და „ვესტნიკი ვერობის“ თანაშაზრეს არ შეუფერის ჩემი სიტყვებიდან. „ნეტარ სხენებულის სანდლის კრიტიკა ამ გვარივე აზრზედ არის აგებული“ — გამოიყვანოს ის ვითომ მე ამ თავგანწირულს კაცს (რომელსაც სანდლა აღარ ჰქვინა) თავისი საშობლობის, სარგებლობის მოტანისათვის, რომელიც უფროსადგან პარტიკულურად და ქების ღირსი არის, ჩარქა-ვა-ცხებდე, ტალახში ვსვრიდი. რაც უნდა დიდებულთ იყო კაცი ერთ სურნაში, მე-როში შეიძლება უწინაური და თუ-გინდ სასაცილოც იყვი, ეს ერთი მუროგის ხელს არ უშლის და ყოველთვის შეგვიძლია ამ მისს სუსტს მხარის ისეთივე უარ-ყოფით მოვიკლოთ, როგორც მის ღირსებებს აღტაცებთ. თ. ჯავახიშვილი და წერეთლის თხზულებებს აღტაცებაში მოვიყვართ, მაგრამ ესა, რომ მათ ოპერის პარტიკულური მიჰყონ ხელი, დარწმუნებული ვარ სასაცილორამ იქნება. მე ვესებოდა არა სანდლის საზოგადო თუ გინდ ლიტერატურულ მოღვაწეობას, არამედ მის ერთს ბო-

მეტე ხალხს ეწერებოდესო. ვანსაკურთხეული კომისია იქნა ამორჩეული და იმას მივნიდა ამ საქმის განხილვა. კარგი იქნებოდა ამბობს ვახ. წინა. ობოზ. ა, რომ ლექციის წამკითხველმა ხალხისთვის გასაგებ ენაზედ წაიკითხოს ხელმწიფე ლექციებში.

* გორემკინის თავმჯდომარეობით შემდგარმა საბჭომ თავისი საქმე უკვე დაამთავრა და ბ. ნი თვედომარე დღეს დღის მატარებელი ქუთაისს მიდის.

* ერთმა მდიდარმა სომეხმა - კითორიკემ, რომელიც სტამბოლში სტაჰოვროს, იკურის ვაჭრის პიარინკის* სიტყვით, სომეხთა განთავლების საქმეს დიდ ფული შესწირა თურმე, სახელდობრ 40,000 ოსმალური ლირა (400,000 მანათად).

* ქუთაისი: 8 ოქტომბერს, დღის 9 საათზედ, აღსრულებულ იქნა მთავარ-მართველობის დისტრიკტული სასამართლოს განჩინე გიგინევიშვილისა და ბოლქვაძის შესახებ, რომელთაც რკინის გზის სადგურ ნიკოთზედ მატარების თავს დასხმა პირადმდობიდა და საჯაროდ ჩამორჩობა ჰქონდათ გარდაწყვეტილი (წინა. ობ. ა.)

ნარკვევი

(ფურნალ-გაზეთებიდან)

როდესაც მოწათ-მოქმედებისა და ხელმწიფე მონებთა მინისტრი საქართველოში იყო და ჩვენის ქვეყნის სხვადასხვა ქალაქი ინახულა, სიძარბისაგან შეუზღებულმა, ეკონომიურად დაკვირვებულმა ხალხმა თხოვნა-მუხურნეო სასწავლებლები დაგვიარსებო და დაგვიხსენით იმ გაჯირგები-

მუარს, რომელიც „თუქვა მე არ წამკითხავს“, ბ. ფურცელაძის სიტყვით, მაგრამ თვით მიხევე წერილიდან სჩანს, რომ მე წაუკითხველადც გამოვიდა მისი შინაარსი. „თქვენ სანდლა მიგანიათ გამოსაცხად, საზოგადო (?!).“ ევ ვერეც უნდა იყოს... ის არის ნაყმე ვიქვენ ბატონი, იმას თავი აქვს გამოსყიდული ბატონისთვის ეს ზღის დიდად, ამას ენახის უსამართლობას და ამისი შეცოდება ის არის, რომ არა სჯერა რომ კაცი, რომელიც შთამომავლობით მწვენიელი ბატონის, გუჯთ ნდომობებს მონობის მოსპობას.* მეტი მე რა ვსთქვი, რომ „სანდლა აფსებს ლიტერატურულს ნაწარმოებს იმის-და მიხედვით, თუ რომელს უწოდებენ წევრს ეკუთვნის იგი-თქო“. რასაკვირველია თუ ბატონი ყმის წვა-დაგვას გვიხატავს, მაშინ, სანდლა, რომელსაც არა სჯერა დენიგურულს საფუძვლით, რომ ბატონმა გუჯთ ინდომის ყმობის მოსპობა, ამას მხოლოდ ორ პირობას და მოტივენილობას მიჰყვრს და არა წმინდა თანაგრძობის კაცის უბედურებისას. მაგრამ ესეც ხომ იმითმ დასჯერდა ბ. ფურცელაძის, რომ ეთქვა, ვითომ მე დიდუკ ბატონობას ვწმულდობ, ზი-

* საუფუქსო პასუხი ამაზედ მოიპოვება ბ. ნიკოლაძის „შინაურის მიმოხილვაში“, რომელიც მოამბის IX ნომერშია გვ. 114, 124, 125, და 126.

საგან და უვიცობისაგან, რომელშიაც დღესაც ვართო. ბ. ნი მინისტრის შენიშნა ხალხის ღლადისი და შეძლებისა-და გვარად დახმარებაც აღუთქვა. იმედია ეს დაპირება უწინაშე აღიარდეს არ ჩაიღოს. მხოლოდ ეს არის, რომ სუფორინის ვაჭრები „НОВО ВРЕМЯ“ შურით მიგება ამ კეთილს განზრახვას ბ. ნის მინისტრისა და თავისი ვაჭრის 6,680 ნომერში ერთი სასურადღობა წერილი დასტამება. ამ წერილში, საზოგადოდ ის აზრია ვატარებულა, რომ „ზი რომ ყმაველი სტრიოდეს, ამ ტრამოს რა ხელი აქვსო“. თვით შინა რუსეთი ეკონომისტის მხრივ საშინლოდ არის დაკვირვებული და დახმარება ამა ამას ეჭირება, თორემ რის გვინება, რუსეთის განაპირა ქვეყნებში მუდრუნობა გავავრცელოთ, რაც სახელმწიფოს დიდს ხარჯს მისცემს, მით უმეტეს, რომ შუაზიხის და თვით კაცისის აქამდისაც ვერ დახმარებით ხაზინოსაგან იქ დახარჯული ფულით.

შემდეგ ვაჭრები უწინაურის გულ-ახილობით ვანაგრძობს:

„შუქრადდობდებ ვერ დასტრებთ ისტორიულსა და ზოგადგურს სხვათესაც. ამ ქვეყნის საღხას უმარჯულესობას კვლამთხრის ათათბრის გაუმჯობესებას, მერე ამ უმარჯულესობას, რომელმაც სხვა შუქრეა სქენის სახელმწიფოს კამდებრებას, რომელმაც თავისის თაფლად და სისხლით გააფარებდა ამისა სახელგრება, რომელმაც ყოველთვის იყო და აქმუნა რუსეთის სხლის ბურჯად, ჩვენის სახელმწიფოს და ჩვენის კოპებუბის თათი-მეო-ფულებისა და მღვირვანის ზღუდედ. თათი ისტორიულა სასწრაფობასა გვეებსა ჯალდა. ამის გარდა, ჩვენს მტკაბედს ვეჭვებ, რომ ჩვენი ისტორიულა, ერთნულ და კულტურულ შუაგულ რუსეთის კეთილდღეობას წარმატებას, უფრო დაღს

ზილთ ვეპყრობი პლებებს, ზიზილთ ვეპყრობი კაცებს, რომელთაც თავისი თავი სამშობლოსა და დიდებულის იდეალებისათვის შეუწირავთ. ამ ევეტებით უნდა მკითხველს შეადგოს ჩემი ნაწერები და მართლაც თუ ისეთი ვარ, როგორც ბ. ფურცელაძე მასურათებს პირველი მე შევმიხილდება ჩემი თავი და პირველი მე ვეცხირ ტალხის ჩემს თავს. მაგრამ მე დარწმუნებული ვარ, ასე აზავის გაუფია ჩემი ორიოდ ნაწერი, თუ კი ვინმეს წაუკითხავს და არ გადაუთვალავთ გვირგვინი მართლაც თითო სტრიქონით თითო გვანდებულ და თითო სიტყვა თითო ვაჭრის სვეტში.

სიადან გამოვიყვანა ბ. ფურცელაძის, რომ მე ხელმოწევისთვის ხელმწიფის* თაყვისის მცემელი ვარ, უთუოდ იქიდგან, რომ მე ვამბობდი „მოამბის“ მორალისტებზე „ყოველს შემთხვევაში სმივედ მოთხრობა დიდის სომოვენებით იკითხება და მათი კითხვა სულის საზრდის იძლევა, სწორად იმიტომ, რომ მომარაღვი ტქნქნადა კარგად არის გატარებულა თქო“ ანდა უფრო ნათლად აქ ვიცავ ხელოვნებას, ხელოვნებისათვის: „მეცნიერება მაშინ არის კარგი, მაშინ არის სასარგებლო, თუ იგი ემსახურება კაცობრიობას, თუ იგი ემხარება შეუღის მისის მატერიალურსა და სულიერის მოთხოვნილებისა დაკმაყოფილებას, თორემ მეცნიერება მეცნიერებისთვის, ხე-

საკეთეს მოუტყნად მოუღს რუსეთის და უფრო ძვიანს იღას მისცემდ განსმარ ქვეყნებს ვუჯავებს და განუთავისუფლისათვის, ვადრე ის, რომ მარ-ბეთი, განსმარ ქვეყნებისათვის გასწრუთად და იმის კეთილდღეობის კურდებუ ქვეყნის შემოსისწავლელ უმარჯულესობის სარგებთ და მასდა სხვაშაზად. ვაჯახსნათ, რომ როგორც ყველამ ვწომობენ, ამ უმარჯულესობის კეთილდღეობა ანამდეთუ წინ არ მიდის, არამედ ჩვენს თვალ წინ იგი ფაქტურად თანდათან ენახება. ამას-ვე ამტკიცებენ წინაშე, სამხედრო ბუჯარის გარდასახვლად გაწვეული ტანდაშობის, აკუეულობის და სსსს-გადად ფოხოვრ მკაფარობის შესახებ შედეგებისა. ან რა სასარგებლობას მოგვატყნს, რომ თათობას, სსსსებს და სსსს მეკადრმა მსსსაგებლებმა განსმარ ქვეყნებისამ თავი მოაყინონ თავისის თვალ-ტანდაშობას, როცა აგუადგორქუბა* თანდათან ქვემდებარს და სასმადრო უწევს ამფლებულად მკამდაროს შობა, სასხედრო ბუჯარის გარდასახვლად გაწვეულა ტანდაშობისათვის დადგენილი. თუკა ამწვერს ვეგარებას სსსსებს, ჩვენს რასკეარგებლას, უფრო იმის ვანდებულა, რომ იმისა სსსსევი ჩვენს მოგვებებს და ჩვენს საქმე მითა დე-მართობათ.

მა გვეუბნის, იმის მეტი, რომ ვოჯას შეგან რაღა სდგას, იგავ წამოსადინდებისა.

„კვალის“ განმარტება

ჩვენ გვევონა, რომ საკმაოდ ნათლად განვმარტებ მზგზხე, თუ რისთვის შეგებთ „სტუდენტთა კასის“ საქმეს. მაგრამ აკვირის* რედქტორი ახლიც იმსვე ამტკიცებს, რასაც წინად ამბობდა.

ნახატებიან ყურნალს, რასაკვირველია, სწული უფლებმა აქვს ის თეორიკოსი, რაც ჰნებავს, და არ ერწმუნის

ლოკებას სლოჯანისათვის ეს სწორედ უაზრობა მთა არის* (წინამძღოლ № VIII გვ. 18) ნუ თუ ნათელი არ არის, რომ მე სიტყვა-კაზმული მწერლობისაგან მხოლოდ პიკეტისა და გალობას ვიზილოვამ და ხელმოწევისთვის ხელმოწევის ვიცევი.

სიტყვა ბ. ფურცელაძე იმაშია, რომ მე ვითომ კაცის გულიდან მეცნიერება მინდა განვიცეო და სარწმუნოება დავამყარო; ვითომ მინდოდეს ინკვიზიცია აღვადგინო, ტორკეზებას იდეალად უხსანდე კაცობრიობას; ვითომ ყოველივე ჩვენს იდეას ჩვენს უსჯულოებას ვაწერდეთ. მე ვამტყუნებდი იმ ფაქტობებს, რომელიც თავისი ვაჭრულიებას, გულ-გრილობას, უსამართლობას მეცნიერებას აბრალებდნენ, მეცნიერებაზედ ამყარებდნენ თავისი განხეკების და თვისის გადაგვირებას, თავისი ყოველივე კაცობრიობის მოგაუთხოვბის უარის ყოფას. ნუ თუ ასე ვიგეთ ჩემი სიტყვები: აგვვონა, რომ მეცნიერება და ფილოსოფოსნი პასუხისმგებელი უნდა იყვნენ, მაგრამ ისე თავისი აზრებისათვის აზრ, როგორც იმ განყენებული ცხოვრებისათვის, რომელიც მათ ჩვეულებათა აქვთ. მეცნიერება უნდა იკლდნენ, რომ ცხოვრების სარკველიან ყურებდა არ შეიძლება, უნდა იკლდნენ, რომ მათი თხზულებანი ცუხლად არსებობა შორის ლტერალებდნენ, იმიტომ ზოგის აღტაცების და ზოგის

ჩვენ განსახლებულნი ვართ, მაგრამ სხვის სულსა და გულს ხელის ფათურად სწორად ვე არა!

ხოლო, რაც შეეხება იმას, რომ ჩვენ თანამოქალაქთა შორის ვითომ ისეთი ვინმე მოპოვებულს, რომელიც ბოლომდე სწორად არ ვართ, ამ შიშობისთვის ქვემარტად გულწრფელს მადლობას ვწირავთ აკალოს და უპირობოდ ვთხოვთ ვაგონძისა და ბოლომდე ჩვენი თანამოქალაქე ასეთი? ველიო სწორსა და ვადპრის პასუსს.

წერილი სტამბოლიდან

აქ სტამბოლში სტუმრობის ერთი უკრის ქალი, რომელიც საკვირველის სენით არის ავად. ეს ქალი ოთხი-ხუთი წელია იმდენი ხოლო მე, ისე რომ არავითარს საშუალებითა მისი გაბოლოვება არ შეიძლება. ქალსა ჰყავს ერთი ძაი, ორი შვილი და ქმარი. თითონ ქალი ძალიან ლამაზია, მხოლოდ როცა პირზედ შეხედვით მისიანებს, რაღაც საკვირველი მოწყურული სახე აქვს, თუცა არავითარს სატიკვარს არა ჰქონდა. სრული ტანის ქალია. საცა უნდა იყოს, როცა ძალი მოუღვინა, იქვე დაიძინებს და სძინავს უძუმღო-სმული რვა დღედის, ხან პირს ძალიან გაუღვინებს და კოხნი ძრქეს ჩასხამენ ხოლმე პირში, რომ უძუმღო-ბით არ მოკვდეს. ამ ძილის დროს ყველაფერსა ჰკრწნის და ხან ეყურება კიდევ ლამაზი, მხოლოდ ვერც განძირდება და ვერც რამეს იტყვის; ძალი ტკბილი და მოსვენებული აქვს და სულის მოთქმა მშვიდი. ძალიან ლამაზი და ჯანსაღი შვილები ჰყავს, ერთი ქალი და ერთი ვაჟი.

ამ ქალს ეს ავადმყოფობა შეიძლება წლისას მოესვლია და აქამდე აქვს. ქორის შერთვა არა სდომება, რაკი ზოლს, პოლომბი თავისს მარწმუნეინა და მოწყობთა გუნდს. ამიტომ იგივე ცხოვრებას არასოდეს არ უნდა განუტეოდოდნენ... ის განყენებულ იყო და ყოველდღე მისი ბრალი იმე-ნია... რომ მისი თოქარება ვარჯიშ შეესწავლინ და ვარჯიშისაგან წაიხრებოდა და სხვა (გვ. 29 და 30 მოთაბე IX) მე გიმეორებთ მეცნიერება ცხოვრებისათვის მიმართა და არა თა-ვის ვასართობად. «განდევლები» მეცნიერებათაგან ისეთივე გამოვ-დევნარნი არიან, როგორც სარწმუნო-ლისათვის «განდევნილები», როგორც კიდევაც დაგვანახვა ერთმა ჩვენმა კიდევებულმა მწერალმა, რასა ნიშნავს ეს ჩემი სიტყვები: «როგორც ღმერთს თავისს დღეში არ უთხოვია ოპილ-თუ ვაკის არც უტყვას მსხვერპლი, ისე არც მეცნიერებას უთხოვია ეს მსხვერპლი», («მოთაბე VIII, 17) თუ არ იმას, რომ მე, როგორც ტორკემა და ისე გრელუ მიმართა უნდა მხოლოდ ქმნილებად, რომელიც თავისს მხეცურს გრწნობას იტყოფი-ლებინ. მე თათის კონტრაც არ დამიძ-რავს ბურჯის სარწმუნოების ვატკე-ბის დასაცველად. მე პირდაპირ ვა-ლიარე, რომ ჩვენ არ შეუდგებით მის გარჩეობას, თუ რომა დედად მართა-ლია ბურჯე თავისს თეოლოგიურ-ფილოსოფიაში, რამდენად საფუძვე-

ამ მდგომარეობაში იყო, მხოლოდ ექიმებმა დაარწმუნეს, შიშისაგან არი-სი და გათხოვების შემდეგ ვაგილი-სი. სწორედ იმ დღეს, როცა გვირ-გვისს ქვეშ უნდა დადგარიყო, ძალი მოუვლია, რომელიმე სხვა-და-სხვა წა-ლებით ძლიერ-ძლიერობით გაიჭრეს ფეხზედ ხუთი წუთი, შემდეგ ჩასეს-ტელში, მოიყვანეს სახლში, იმ წა-სველი დიანა და რვა დღეს ეძინა. საცოდავი ამ თავისს მდგომარეობას ჰყვანდა და ერთი სიტყვა ვერ უთქვამ-ს უტყემლოდ: «მე დაკარგული აღმე-ანი ვარა» იტყვის ხოლმე: «შე-ლა არსიადგან მომელისო». ამ ქალს ერთი ძაი ჰყავს, რომელიც ხან სი-კრის აიტებს ხოლმე და ხან ტო-რის, მხოლოდ სძინად არ ემარ-თება, წელიწადში სულ ერთხელ ა-ნორჯენ. ამათი დედა მამა და ნათესა-ვანი ჯან-საღებო ყოფილნი და ეხლაც არიან. საცოდავი ყველას მოსულ-და. ეს ქალი მშობნიც მიტყენს, რო-ცა ეძინა. ქალს ეძინა და ჰაჟაჟა იმის ძუტუსა სწავდა. მითხრეს, ეს მუდამ ასე არისო. მეორე ბავშვიც იქვე გვერდით უღვა და გულსალო-კე სახანაზე იყვნენ ყველანი. ქმარიც იქვე იჯდა ქალის ძმასთან ერთად და ცრემლად იღვრებოდნენ.

ისე რაველი

უცხოეთი

ბერძენი. სერბიის მეფე სლაიმი 7 საათზედ მოვიდა პრესბურში. რკი-ნის გზის სადგურზედ დაუხვდნენ იმ-პერატორი, პრინცი, სტატს-სეკრე-ტარი, მარშალი, სამედრო მინის-ტრი და გენერალთა. იმპერატორი მივიგება მეფეს და მიესალმა. შემდეგ იმპერატორი და სერბიის მეფე წავი-დნენ ქალაქის სასახლეში, აქედან სერ-ბიის მეფე წავიდა ახალ სასახლეში, ლი აქვს, რომ მორალს აყარებენ სარწმუნოებაზედ, ჩვენ ის გვიანტე-რებს მხოლოდ, როგორც მორა-ლისტი. რაზედც უნდა იყოს მო-რალი დამყარებული ყოველი მორა-ლისტი ვლადებულა ყველი გვი-ქადავოს და ბოროტი შეგავალოს «მოთაბე IX 31 (და ბოროტებად, მე მკობია, მართა ქალების მოტეუ-ბა-ვი არ ითვლება, ითვლება საზო-გალო კაცის პირადობის, მისი მატე-რიალური და სულიერი უფლების გაღალატვა, რამოც უნდა იხატე-ბოდეს იგი) თითქოს წინაფე ვერ-მნობიდი, რომ ბ. ფურცელაძეს სარ-წმუნოების სხენება არ უკმაშეობდა, მე იქვე მეორე ვეგრდებ ვიმეორებ: სწორედ ამ მორალურმა ქადაგებამ ბურჯესამ (მოსწავლად სამეგრეოსას, რომელსაც ვაქამეს თავისს მორალს გაჯანსიქეთ, მათესწავლ) მივიზიზდა ჩვენ (იქვე 32). წუ თუ ამას შემ-დეგ კიდევ მიგანიათ რომ, მე ბურ-ჯეს თეოლოგიურ მორალს ვიტყვ-დე. თუ გინდა, აგრეთ იყოს, აქიდან იმის დასყენი მიიწი არ შეიძლება ვი-თომ მე, უარმყოფილი მეცნიერებისა მეცნიერებისათვის, ხელოვნებისა ხე-ლოვნებისათვის, თაყვანს ვსცემდე სარწმუნოების სარწმუნოებისთვის. სარწმუნოებაში მიმართა მე დიდ-ბულად მისი მორალური მხარე, მარწმანს, რომ ყოველი კაცის მოქმედების ბაიარზე უნდა ეწეროს ეს სიტყვე-ბი: «ყოველი, რომელიც გინ-

სადაც იმპერატორსა სიამოვნებით მიესალმა. სადღესაწავილა სად-ლის დროს იმპერატორმა დალია სადღერძელი სერბის მეფისა. მე-ფემ უპასუხა გერმანულს ენაზე, მარ-ჯობა განუცხადა დახვედრისათვის, თავისს მხრივ დალია სადღერძელი იმპერატორის სახლობისა და დამა-ძისა, სულთა და გულით მსურს მე-გობრული კავშირი გერმანიასა და სერბიას შორის თანდათან გაძლიერ-დესო.

ალმოსავლისი ომი. ვაჭოთი

„Frank furter Zeitung“-ის კო-რესპონდენტი ამტკიცებს, რომ პე-კინის აღება იაპონელთა მიერ ისე ადვილი არ არის, როგორც ბევრს ჰგონია. პეკინსა, ამბობს ეს კო-რესპონდენტი, ისეთი მდებარეობა აქვს, რომ იაპონელებს ძლიერ გა-უჭირდება იმისი აღება იმ შემთ-ხვეშიც კი, ჩინეთს რომ კარგი ჯარ-ის არა ჰყავდეს. პეკინსაკენ ორი გზა პეკინის მდინარესა და შანჰაი-კვანდენს. დანარჩენი ადგილებიდან პეკინსაკენ მასეა ძლიერ ძნელი. უკვე აღდგა მოხერხებული ადგილი ი. პანელთა ჯარისთვის შანჰაიკვანა, მაგრამ აქედან პეკინსად მისვლა ისე ადვილი არ არის, როგორც ბევრს ჰგონია. ამ ორს ადგილს შუა ერ-თად ერთი ჩინეთის რკინის გზა გა-ზღვის, რომლის სიგრძე 300 ვერსს აღემატება. საკმარისია, რომ ჩინელებმა ამ რკინის გზის ხიდი დაანგრიონ მდინარე ლან-პოზე და ჩინელებმა რკინის გზით ვერ ისარგებლებენ. თითი ქალაქი შანჰაიკვანა გაშენბუ-ლია მთის ძირში და გამაგრებულია სიშის კედლით. ამ გვიანად, ჯერ ამ ქალაქის აღება-ც კი გაჭირდება. უფ-რო ძნელია პეკინის ნავთ-სადგურს ტაკუს აღება. ბევრსა ჰგონია, რომ ტიანძინი პეკინილის ყურეს ახლოს არისო. ნამდვილად კი ტიანძინი იმ-

ყოფება მდინარე პეი-ჰოზედ და პე-ჩილის ყურეს 35 მილით არის დაშორებული. ტიანძინთან გემებით მისვლა შეუძლებელია ჯერ ერთი იმიტომ, რომ მდინარე პეი-ჰო საკმა-რისად ღრმა არ არის და მეორეც იმიტომ, რომ ნავთ-სადგური ტაკუ ძლიერ არის გამაგრებული. 33 წლის წინად ინგლისელებმა და ფრანგებმა აქ კაილები დაამტკიცეს და იმის შემდეგ კი ჩინელებმა ტაკუ უფრო გა-ამაგრეს. მაგრამ ესთქათა, ი პანელ-ებმა ეს სიმაგრეც აღეს და პეკინსა-კენ წავიდნენ. ვიღერ ტანძინამდე მიიღერ, გზაში კიდევ მეორე სიმაგრ-ე დაუხვდებთ ჩინელებისა-სინტ-ჩენგი, რომლისგანაც ტიანძინამდე 70-80 ვერსია და ეს გზა იაპონე-ლებმა ნავეებით უნდა გაიარონ. მარ-თალია, ზამთარში მდინარე პეი-ჰო აინება და ყინულზედც შეიძლება გავლა, მაგრამ მტერი ზემოსხენებულ სიმაგრეებს მინც ვერ ასცდება. მა-შასადამე, პეკინის აღება ძლიერ ძნე-ლი ყოფილა.

რაც შეეხება ჩინეთის ბუმბუკას კედლს, ის-კი საიმისოდ საშიში არ არის, რადგანაც თუ ყამად ყველების დროს ინგრევა ხოლმე, ყოველებს შეეკეთება უნდა და ზოგიერთს ადგი-ლას ისეთი მავარი დაარ არის. ამ კე-დელს მრავალი კოშკი აქვს, სადაც უწინ თოფ-იარაღის საწყობები იყო, ხოლო ეხლა-კი ისე აღარ არის სა-შიში. კოშკებში ძლიერ ცოტა ზარ-ბანბანი აწყვიდა და ამიტომ ჩინელებს კედელზე ზარბანბანი დაუხვდათ, მტერი შევაშინითა. მაშასადამე, ჩი-ნეთის კედლს სრულიადც არ შე-უძლიან პეკინის დაცვა.

ზარი პროვინციის ტომებისა, ძაბთვალთა და სომხთა შესახებ

მცირე ზოგადი დარჩენილი ლურ-სულ ზედწარწერების შესწავლამ და იქაურმა მიწა-წყლის (გეოგრაფიული

დიდი დანაშაულება აქვს საზოგადოე-ბისა და გარემოება, მაგრამ პირადი გარყვნილება შეადგენს იმ ნივალს, რომელზედც იგინი მოქმედებენ ცუ-დად. ამას ამტკიცებს ხელნაწერი შკოლა იტალიელ პოზტივისტე-ბისა და ფრანგული კრიმინალისტე-ბისა, რომელიც მეტწილად მეცნიე-რების მდღერებელნი არიან, და რომლებსაც ჩვენ როდისღაც ვავი-ნობთ ჩვენს საზოგადოებას, როცა ბევრ პამფლეტებს წავიკითხავთ მათ შესახებ. გარდა ამისა ჩემს წერილში ბურჯე-რამდენიმე ვეწილი შევსწავრი ნა-პოლეონ III-ის მეფობის დროის აღ-წერას, რადგან მას ვუწვევებ ბურჯე-საგან დასურათებული ერთი უთხოვე-ბის დასყენების კით უთხოვე-ბის მხეზად (იხ. «მოთაბე VIII, 14, 15. და სხვ).

როცა ბ. ფურცელაძისთან მწე-რალი, რომელსაც თავისს მწერლო-ბით მოუპებია მნიშვნელობა საზო-გადოების თვალში, ხელს ჰკიდებს მალაზხა მწერლის ნაწერის გარ-ჩევისა, საჭიროა დიდის სიფხობით მოეცილოს, რომ შეელომა არ შეევა-როს და არ დაეფხობს იგი, სულ ხელი არ აღდებინოს კალამზედ. იგი-კი, ზრ-თუ არავითარს სიფრთხილს არა ხმა-რობს, ისეთს ბრალსა მდებს, რომ სა-სწავრობითი კვლევაში მონიშნავს: თუ-კი მან ასე ვთქვა ჩემი წერილი, მაშ უფლებ-საწილს საზოგადოებისას ან შეეცა, და მაშინ მეტად აღარ დამჩინებ-რა

ტერმინების) სახელების შედარებაში დიდი ხანია მეცნიერებს საბუთი მის-ცა აღდგებინათ ახლანდელს არმე-ნიამი ძველი კვლით ქართული მო-სახლარობისა. გიორგი, ილია, ლე-ონიანი, გიორგი, მეორე, პომპელი და სხვანი ამ არსს მტკიცედ აღვიან და უტყუოდ მიჩინათ. სომხებმა და-იქურეს ქართული მიწა-წყალი მას შემდეგ, რაც იგინი გამოვიდნენ ფრ-კიადან და დასუსტებულს ასურეთ-თან ომით ქართველს ტომს მოულო-დნელად დაატყდნენ თავს. ქართვე-ლებმა ამოიჩინეს სამხრეთ-ალმოსავ-ლითისკენ, დიპერეს სამხელო და შავი-ზღვის ნაპირს. სომხებმა ახალს სამშობლოს ბევრნაირად იცვალეს ფერი. უთუოდ აქ დაჰკარგეს ხასია-თი ინდო-ევროპიულ ენათა: მოგხ-სენებათ, სომხებს ენაში არ მოიპო-ება სქესება, ორობითი რიცხვი და მიღებულია სრულიად სხვა გვარი პრინციპი მრავლობითი რიცხვის სა-წყობისათვის. ეს პრინციპი შეადგენს კუთხრების ალტის და ქართული ენისა: მრავლობითი რიცხვი სწარ-მოებს მხოლოდითი რიცხვის დამო-ლოებით მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ ტენს და დალოდობათა შუა ჩაუვდება მრავლობითის ნიშნის მარ-კვალს.

მაზე არისაა სხვათა შორის ენის უნივერსიტეტის პროფესორი ბ-ნი ტომაშვი. მისის ვასულს შემთხვევა გვეხება და ვესწრებულეთყავით ამ პრო-ფესორის ლექციებს ზემოსხენებულს უნივერსიტეტში. ბ-ნი ტომაშვი უკო-თხავდა სტუდენტებს აღმოსავლეთის გეოგრაფიას და ეთნოგრაფიას. ის ლექციები, რომლებიც მე მივსწავრა, შეხებობდა მცირე ზოგადს. ოთხი საა-თი ამ ლექციებიდან პროფესორმა უძენდა იტალიას, ალბანიას, მესხეთს და სომხეთს. ვტკობდ მოგვიხობო-ვარეთეი ლაზისტანის გეოგრაფიულ მდებარეობისა და იქ მცხოვრებულს შესახებ. აი სწორედ ამ ლექციის ნა-

თავისს დღეში კალამს ხელი არ მოე-კილა. ჩემს ნაწერებისათვის მე პა-სუხის-მგებლად გხილ ჩემს თავს, მა-გრამ მაშინ თუ იმას ვთხოვებ რაც დაწერილია და ანს ხანათ არ წაი-კითხებ. მაგრამ ამაში მე დარწმუნე-ბული არა ვარ, დარწმუნებული ვარ ბ. ფურცელაძეც ისე ვთხოვდა, რო-გორც სწორია, თუ რომ ის ორობე-დ სტრუქტორი მის შესახებ, რომელ-ნიც სრულიად უკუაღმდეგნი არიან და რომელნიც ისე საშინლად მოე-გინა მას, არ შემაბოდა ჩემს წე-რილში.

ყოველს შემთხვევაში, ყურადღე-ბისათვის და დარჩენისათვის დიდს მადლობას მოვასხენ, ბ პატრიარქალი მწერალი, დიად, ყოველი მწერალი ვადგებულა ახალი იყოს იგი გინდ ძველი, რომ უწინაურების მოგონე-ბასა და ტყუილებსა მორადეს. «გე-ოგრაფიულად დასურათებულია საზო-გადოებისათვის, იტყობდ თავისი თავ-ლით ნახულსა და წაკითხულს (ეს ოხერი თვლი ხანდახან იმას წაიკი-თხავს, რაც არ სწორია, როგორც ბე-დენ ეწია ჩემს ნაწერებს) და დიდის სიფხობილით წარმოსთქვამდეს თავისს აზრს ცუდთა მოღვაწეზედ და საქმე-სებარა ბ. ფურცელაძეს ჩემი წერი-ლების წაკითხვის დროს.

კიტა პაპაშვი

წილში პროფესორმა ლეონა უხ... ნლოვის ნათესაობა დასაბუთა და მე...

უცხოეთის წერილი აზნაპი

მარტის ერთი გზითი ამტკიცეს, ნაზღოვან მესამის შექცევის, რომელიც...

გასართობი

ვილკ ს. შოკოლადის ფაქრი იყო, მაგრამ რაი...

ბავსხალაბი ცნობა

ადვილი სამუშაოება ბოთლის გასარეცხად. იგი ბოთლი ან ჩეთაზაბა...

ვეტერბურგის ბირეა, 11 თქტობამ.

Table with columns: მარცხენა, მარჯვენა, მარცხენა, მარჯვენა, მარცხენა, მარჯვენა. Rows include: მეთ-მანათიანი თქრო, ტუთოლის კუბოები, მწითალი ვერცხლის ფული, 5% პირველის შინა...

ბანსხალაბანი

ქართული წარმოადგენების მმართველი აზნაგობა ამით აუწყებს ყველა...

ზონს მიიღოს მონაწილეობა ქართულ წარმადგენებში, მოსალაპარაკებულად...

პირველი კერძი სამკურნალო ექიმის ნავსარდანი

ვილკ ს. შოკოლადის ფაქრი იყო, მაგრამ რაი ლოთობას მიეწევა, გაკოტრდა და ახ...

გაბილინა

ბ. ა. ნავსარდანი, 11-12 საათ. იმით, ვისაც სკირის სნეულებანი: სახი...

გაბილინა

3. ი. ჭიჭინაია (მხეილის ქუჩა, სახლი კრუუსესი, 79) მითიებს ვადმედიკოსებს დიდის...

დიაბეტული და ისყიდება ყველა წიგნის მადლაზაში

ოხანა მეთოხაი მოთხრობა თვ. იოსან ციციშვილის ფასი 15 კაპ.

სწორება დიდისა მოქმედის მხეილინისა თარგმნილი მ. შარაძის მეტრ. გამომცემი ა. ჩანჭუაძე...

სწორება

უთავისში: ი. ხეთურელისა და წერეთლის წიგნის მადლაზაში. ბათუმში ბ. კლანდესქთან. განჯაში დ. ქელიძესთან.

ქრისტინა

მთხრობა მ. ნიკოშვილისა გამოცემული 3. გოგუბისა და დ. ქელიძის მიერ უთავისში აზნაპი სიყიდება შედგება წიგნებისა:

ახალი ვარიანტი წმ. ნინოს ცხოვრებისა... 40 ბუნების კარი ყდითი... 90 გეოგრაფია II მ. ყოფიანისა... 50 ვისარბინა... 150 თხზულ. რ. ერისთავისა I... 1 თხზულ. რ. ერისთავისა II... 40 კოკორი, ანუ აზნაპი და პირველი საკითხავი წიგნი, სახლობაში სახმარებელი, ი. გოგუბაშვილისა... 10 კრილოვის არაკვი, თარგ. აკაკისა... 30 იგივე მუხრეიერის ყდითი... 80 მოთხრობანი ვეფხვიყველისი... 30 შექმნილის დრამები ს. ყიფიანისა... 20 პატარა მოამბე II აღ. მირონიშვილისა... 10 რომანოზი კრუუსი, თარგ. ან. თუმანიშვილისა... 30 ჭიჭი მგელი გ. წერეთლისა... 15 ქილოლი და დამანა... 3 მადლაზაში მადლაზაში ცხელისა... 15 ცკარი შ. მღვიმელისა... 30 წითელი ფარანი, თარგ. ან. თუმანიშვილისა... 15 ხომლი, ანუ რჩეულთა ლექსთა კრება, ი. გოგუბაშვილისა... 30 ხატური ან. თუმანიშვილისა... 10 კონა ი. გოგუბაშვილისა... 50 კუნწული, ანუ მოთხრობანი მოზრდოლ ყრმათათვის ი. გოგუბაშვილისა... 40 შინაური საქონელი დი. სი მოგოლა-მოხმენება... 5 ვიქტორ-ჰიუგოს რომანი დამ. ოთხმოც-დაცხამეტი წელი... დ. ყიფიანისა... 20 ლექსები ვახტ. ორბელიანისა... 20